

ΑΝΑΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΑΡΧΗ ΠΡΟΣΦΟΡΩΝ
TENDERS REVIEW AUTHORITY

Λεωφ. Γρίβα Διγενή 81-83, 2ο όροφο, Τ.Θ. 24820, 1304 Λευκωσία
Τηλ.: 22445100, Φαξ: 22445107, Email: tra@aap.gov.cy, Web: www.tra.gov.cy

Προσφυγή Αρ. 26/2021

Μεταξύ:

COMFORT RELIANCE ENGINEERING CO LTD

Αιτητών

v.

ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΚΥΠΡΟΥ

Αναθέτουσας Αρχής

**Αναθεωρητική Αρχή
Προσφορών**

Έφη Παπαδοπούλου, Πρόεδρος
Λοΐζος Κάππας, Μέλος
Γιώργος Αναστασίου, Μέλος
Δήμος Θωμά, Μέλος

Αιτητές:

COMFORT RELIANCE ENGINEERING CO LTD

Αντιπροσωπεύθηκε από τους:

1. Μιχάλη Θεοδοσίου, Δικηγόρο για Μιχάλης Θεοδοσίου & Συνεργάτες Δ.Ε.Π.Ε
2. Φρίξο Μισιαούλη, Διευθυντή Αιτήτριας Εταιρείας

Αναθέτουσα Αρχή:

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΚΥΠΡΟΥ

Αντιπροσωπεύθηκε από τους:

1. Αργυρώ Σάββα, Δικηγόρο για Αλέκο Ευαγγέλου & Σία ΔΕΠΕ
2. Μιχάλη Χριστοδούλου, Μέλος Ειδικής Επιτροπής Αγορών/Γραμματέας Επιτροπής Αγορών

Ημερομηνία έκδοσης Απόφασης: 17 Ιανουαρίου 2022

Α Π Ο Φ Α Σ Η

Οι Αιτητές με την παρούσα προσφυγή αμφισβητούν τη νομιμότητα της απόφασης της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου («η Αναθέτουσα Αρχή») με την οποία η προσφορά τους για το Διαγωνισμό 18/2020 «*Προμήθεια, Εγκατάσταση και Συντήρηση Εξοπλισμού Συστήματος Διαχείρισης Κτιρίου*» απορρίφθηκε από το στάδιο της τεχνικής αξιολόγησης.

Ο Διαγωνισμός προκηρύχθηκε στις 22.01.2021 με δημοσίευση στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας, στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και στην ιστοσελίδα της Αναθέτουσας Αρχής. Τελευταία ημερομηνία υποβολής των προσφορών ορίστηκε μετά από παράταση η 09.04.2021 και κριτήριο ανάθεσης η πλέον συμφέρουσα από οικονομικής άποψης προσφορά βάσει της χαμηλότερης τιμής. Συνολικά υποβλήθηκαν τρεις προσφορές.

Στις 12.08.2021 η Ειδική Επιτροπή Αγορών («η Επιτροπή») από το στάδιο της τεχνικής αξιολόγησης αποφάσισε τον αποκλεισμό δύο εκ των τριών προσφορών καθότι καθώς έκρινε παρουσίαζαν ουσιώδεις αποκλίσεις από τους τεχνικούς όρους.

Οι Αιτητές, οι οποίοι ενημερώθηκαν για τον αποκλεισμό της προσφοράς τους καταχώρησαν στις 4.10.2021 προσωπικά την παρούσα προσφυγή αμφισβητώντας τη νομιμότητα του αποκλεισμού της. Στη συνέχεια μέσω του δικηγόρου τους και πριν από την καταχώρηση των γραπτών αγορεύσεων υπέβαλαν αίτημα για

τροποποίηση της προσφυγής τους με την προσθήκη νέων λόγων ακύρωσης. Το αίτημά τους συνάντησε την ένσταση της Αναθέτουσας Αρχής και το ζήτημα αφέθηκε να αποφασισθεί στα πλαίσια της όλης υπόθεσης. Συγκεκριμένα οι νέοι λόγοι που επικαλούνται με τη γραπτή τους αγόρευση οι Αιτητές και τους οποίους αναπτύσσουν είναι ότι η απόφαση λήφθηκε χωρίς δέουσα έρευνα, στερείται της απαιτούμενης αιτιολογίας και λήφθηκε από αναρμόδια όργανα ή όργανα που δεν είχαν νόμιμη σύνθεση. Προς υποστήριξη του αιτήματος τους παραπέμπουν στην ***Προσφυγή 37/2020, ZENDIA MACHINERY LTD v. ΔΗΜΟΥ ΛΕΜΕΣΟΥ, ημερ. 30.11.2020.***

Η απόφαση της Αναθέτουσας Αρχής υποστηρίζουν λήφθηκε χωρίς να ερευνηθούν τα ουσιώδη γεγονότα της υπόθεσης, με αποτέλεσμα τα πραγματικά γεγονότα να μην ληφθούν υπόψη ή να έχουν αγνοηθεί κατά τρόπο που φανερώνει πλάνη.

Η προσφορά τους, αναφέρουν, απορρίφθηκε λόγω απόκλισης επιμέρους εξοπλισμού του συστήματος BMS, δηλαδή του Rangeability των βαλβίδων, το οποίο δεν αποτελεί «Ακρίβεια Ρύθμισης» όπως η Αναθέτουσα Αρχή αναφέρει στην επιστολή της ημερ. 28.9.2021 αλλά ευελιξία/δυνατότητα των βαλβίδων να ανταπεξέλθουν στις μέγιστες και ελάχιστες ροές νερού, το οποίο δεν είναι ουσιώδες. Προς ενίσχυση της θέσης τους ότι δεν αποτελεί ουσιώδη απαίτηση παραπέμπουν στο Έντυπο 8, Πίνακας Προσφοράς και Συμμόρφωσης με τις Τεχνικές Προδιαγραφές, όπου δεν υπάρχει αναφορά στο Rangeability το οποίο αναφέρεται μόνο στη σελίδα 123 των προδιαγραφών.

Εάν η σημασία του ισχυρίζονται ήταν τόσο σημαντική αυτό θα έπρεπε να αναφέρεται στα σημεία 39-50 του Εντύπου 8, τα οποία αφορούν τις βαλβίδες και όχι σ' αυτά να αναφέρεται μόνο η διάμετρος των βαλβίδων.

Από τη στιγμή, ισχυρίζονται που η Αναθέτουσα Αρχή θεωρεί ότι μόνο βαλβίδες με ακρίβεια ρύθμισης ≥ 100 θα μπορούσαν να εγκατασταθούν στο σύστημα BMS για τη σωστή λειτουργία του έργου, είχε καθήκον στα πλαίσια δέουσας έρευνας να τεκμηριώσει τους λόγους απόρριψης της προσφοράς τους στηριζόμενη σε δικούς της υπολογισμούς και όχι μόνο στα σχόλια του εξωτερικού συμβούλου.

Η Επιτροπή αναφέρουν καθώς προκύπτει από το διοικητικό φάκελο, δεν φαίνεται να έχει ερευνήσει τη θέση των Αιτητών κατά πόσο ή όχι οι προτεινόμενες βαλβίδες, οι οποίες χρησιμοποιήθηκαν από τους ίδιους και στο υφιστάμενο σύστημα, θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν και στον παρόντα Διαγωνισμό. Περαιτέρω το γεγονός ότι για το συγκεκριμένο ζήτημα η Αναθέτουσα Αρχή αναζήτησε διευκρινήσεις οδηγεί στο συμπέρασμα ότι ο όρος δεν ήταν ουσιώδης. Επίσης, η απουσία από τους όρους του Διαγωνισμού ρήτρας αποκλεισμού σε περίπτωση μη υποβολής τεχνικών φυλλαδίων και/ή καταλόγων των μηχανημάτων και εξοπλισμού, δεν δικαιολογεί την απόρριψη της προσφοράς τους. Η μη υποβολή των τεχνικών καταλόγων δεν αποτελεί ουσιώδη απόκλιση και παραπέμπουν σχετικά σε αποφάσεις της Αναθεωρητικής Αρχής Προσφορών¹.

---

¹ Προσφυγή 53/2016, CARRIAREL TRADING LTD v ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΑΜΥΝΑΣ, ημερ. 16.12.2016 και Προσφυγή Αρ. 42/2016, C & H Heatflow Mechanical Contractors Ltd v Πανεπιστήμιο Κύπρου, ημερ. 24.01.2017

Σύμφωνα με τους Αιτητές η απουσία έκθεσης μελέτης στην οποία να αναφέρονται οι λόγοι για τους οποίους οι προτεινόμενες από τους Αιτητές βαλβίδες δεν πληρούσαν τις συγκεκριμένες προδιαγραφές ή ότι με τις προτεινόμενες βαλβίδες δεν γίνεται βέλτιστος έλεγχος της ροής νερού στα θερμαντικά/ψυκτικά στοιχεία των κεντρικών κλιματιστικών μονάδων και ειδικότερα σε ενδιάμεσες περιόδους που οι ροές νερού είναι χαμηλές, πλήττει τη νομιμότητα της απόφασης.

Περαιτέρω με αναφορά στον όρο 6.2.3 «Τεχνικές και Επαγγελματικές Ικανότητες», στο Παράρτημα II με τίτλο «Όροι Εντολής – Τεχνικές Προδιαγραφές» Όρος 1.2 και στο Έντυπο 8 οι Αιτητές ισχυρίζονται ότι εφόσον ο Προσφοροδότης θα πρέπει να δίνει επεξήγηση εάν υπάρχει απόκλιση των ελάχιστων προδιαγραφών ο βαθμός απόκλισης μιας τεχνικής προδιαγραφής που οδηγεί σε απόρριψη της προσφοράς πρέπει να καθορίζεται. Ο βαθμός απόκλισης κρίνεται στη βάση κάθε προδιαγραφής ξεχωριστά και με κριτήριο κατά πόσο η συγκεκριμένη απόκλιση επηρεάζει την ποιότητα και λειτουργικότητα του προσφερόμενου προϊόντος το οποίο αποτελεί μέρος του όλου συστήματος BMS.

Οι Αιτητές θεωρούν λανθασμένες και τις κατ' ισχυρισμό της Αναθέτουσας Αρχής αποκλίσεις για τα σημεία 5, 12 και 13.

Το γεγονός αναφέρουν ότι για το σημείο 5 πρότειναν σύστημα με δυνατότητα για επέκταση μέχρι 320 σημεία λανθασμένα θεωρήθηκε ότι αποτελεί απόκλιση από την

προδιαγραφή που απαιτούσε μέγιστο 50 σημεία. Η δυνατότητα επέκτασης δεν σημαίνει ότι θα χρησιμοποιηθούν όλα εάν οι ανάγκες είναι λιγότερες.

Για τα σημεία 12 και 13 για τα οποία αποκλείστηκε η προσφορά τους και για τα οποία το σύστημα δεν έχει θερμοστάτη χώρου, οι Αιτητές προβάλλουν ότι δήλωσαν το ουσιώδες που είναι ο κατασκευαστής. Το μοντέλο και τα τεχνικά φυλλάδια αποτελούν έγγραφα για τα οποία η Αναθέτουσα Αρχή εφόσον δηλώθηκε ο κατασκευαστής είχε τη δυνατότητα να αναζητήσει διευκρινήσεις.

Αναφέρουν επίσης ότι ο εξωτερικός σύμβουλος στην ηλεκτρονική επιστολή του ημερομηνίας 06.08.2021 προς τα μέλη της Επιτροπής αναφέρει ότι δύο μόνο προσφοροδότες «Φαίνεται...να εξακολουθούν να έχουν αποκλίσεις από τις προδιαγραφές» χωρίς να αναφέρει αν οι αποκλίσεις είναι ουσιώδεις ή επουσιώδεις. Η λέξη «φαίνεται», υποστηρίζουν, είναι απρόσωπη και μπορεί να ερμηνευθεί ως «πιθανό» ή ακόμη «νομίζω».

Περαιτέρω ενώ οι κατ' ισχυρισμό της Αναθέτουσας Αρχής αποκλίσεις στον Πίνακα Προσφοράς και Συμμόρφωσης είναι εννιά, στην ηλεκτρονική επιστολή του Συμβούλου ημερομηνίας 04.10.2021 όπως και στην επιστολή της Αναθέτουσας Αρχής προς την Αιτητές ημερ. 28.09.2021 αναφέρονται δεκαέξι.

Σ' ότι αφορά τον ισχυρισμό ότι η προσβαλλόμενη απόφαση εξεδόθη από αναρμόδια όργανα ή/και από όργανα κακώς συγκροτημένα ή/και κακώς συντεθειμένα, κατά την ενώπιον μας διαδικασία, οι Αιτητές διευκρίνισαν ότι αναφέρονται στη συνεδρία

της Επιτροπής ημερομηνίας 12.08.2021 από την οποία απουσίαζε το μέλος Ζ. Νικολάου και υπέδειξαν ότι το ζήτημα ως δημόσιας τάξης μπορεί να εξεταστεί αυτεπάγγελα από την Αναθεωρητική Αρχή Προσφορών.

Η Αναθέτουσα Αρχή το αίτημα για προσθήκη στην προσφυγή νέων λόγων ακύρωσης τον απορρίπτει καθότι υποστηρίζει με αυτόν επέρχεται ριζική μεταβολή της νομικής βάσης της Προσφυγής και/ή ανεπίτρεπτη επέκτασή της. Τυχόν αποδοχή του θα ισοδυναμούσε με εξ' υπαρχής καθορισμό και διαμόρφωση από τους Αιτητές των νομικών λόγων που προβάλλονται για ακύρωση της απόφασης. Επίσης θα προκαλούσε εκτροχιασμό της δίκης από τα θεσμικά και/ή διαδικαστικά πλαίσια εξέτασης των Προσφυγών και θα επέτρεπε την εκπρόθεσμη προβολή και ανάπτυξη λόγων ακύρωσης της επίδικης πράξης και/ή την καταχώρηση Προσφυγής κατά παράβαση των χρονικών ορίων που θέτει το άρθρο 21(1) του Ν. 104(I)/2010. Ουσιαστικά, καταλήγει η Αναθέτουσα Αρχή, με τους νέους λόγους ακύρωσης, τους οποίους οι Αιτητές αναπτύσσουν στη γραπτή τους αγόρευση, καταχωρούν νέα προσφυγή. Ανεξάρτητα και χωρίς επηρεασμό της ένστασης της, η Αναθέτουσα Αρχή απορρίπτει όλους τους λόγους ακύρωσης που προβάλλονται από τους Αιτητές.

Αναφορικά με τον αποκλεισμό της προσφοράς των Αιτητών, υποστηρίζει ότι ανεξάρτητα από τη νομολογιακή αρχή ότι η Αναθεωρητική Αρχή Προσφορών σε κάθε περίπτωση δεν μπορεί να προβεί σε τεχνικό έλεγχο αφού γνώστης και κριτής

ειδικών θεμάτων είναι μόνο η διοίκηση, απαντά σε όλους τους ισχυρισμούς των Αιτητών.

Η Επιτροπή αναφέρει η Αναθέτουσα Αρχή, η οποία συστάθηκε από το Διοικητή της Κεντρικής Τράπεζας στη βάση της ΚΔΠ 469/2006, προτού αποφασίσει την απόρριψη της προσφοράς των Αιτητών στα πλαίσια δέουσας έρευνας, εξέτασε όσα οι Αιτητές υπέβαλαν, τόσο με την προσφορά τους, όσο και με τις διευκρινίσεις που τους ζητήθηκαν. Η απόφαση της Επιτροπής στηρίχθηκε στην Έκθεση του εξωτερικού Συμβούλου, η οποία περιλάμβανε Πίνακα Παρουσίασης Ομάδας Έργου και Πίνακα Προσφοράς και Συμμόρφωσης με τις Τεχνικές Προδιαγραφές. Η έκθεση αναφέρει του εξωτερικού Συμβούλου αρχικά εξετάστηκε σε συνεδρία της Επιτροπής στις 22.07.2021, όπου και αποφασίστηκε όπως ζητηθούν από τους Αιτητές διευκρινίσεις. Οι Αιτητές σε ότι αφορά το Rangeability των βαλβίδων ουσιαστικά με την απάντησή τους δήλωσαν μη συμμόρφωση με τις απαιτήσεις της προδιαγραφής και ως εκ τούτου δεν υπήρχε δυνατότητα περαιτέρω έρευνας από την Επιτροπή, η κρίση της οποίας στηρίχθηκε σε απόψεις και γνώσεις ειδικών επί του θέματος. Συνεπώς, καταλήγει δεν τίθεται θέμα πλάνης έτσι ώστε να μπορεί να επέμβει η Αναθεωρητική Αρχή Προσφορών².

Αναφορικά με τον ισχυρισμό των Αιτητών ότι το “Rangeability & Stroke” των βαλβίδων δεν αποτελούν ουσιώδη απόκλιση, η Αναθέτουσα Αρχή παραπέμπει στη σημείωση 3 του Εντύπου 8 όπου καταγράφεται ποιες απαιτήσεις είναι υποχρεωτικές

---

² Προσφυγή 56/1985, Χαρίτου Σταυρινού ν. Κυπριακής Δημοκρατίας, ημερομηνία 10.07.2006

και ότι οι προσφορές που δεν ανταποκρίνονται απορρίπτονται ως απαράδεκτες. Το ουσιώδες του όρου, υποστηρίζει, προκύπτει ξεκάθαρα και από το λεκτικό της συγκεκριμένης τεχνικής προδιαγραφής, σελ. 123³, Παράρτημα II: «Όροι Εντολής – Τεχνικές Προδιαγραφές». Η λέξη «shall» στο λεκτικό του όρου, αναφέρει, δεν παρέχει δυνατότητα απόκλισης από την προδιαγραφή.

Αβάσιμος υποστηρίζει είναι και ο ισχυρισμός των Αιτητών για απουσία από τους όρους του Διαγωνισμού ρήτρας αποκλεισμού σε περίπτωση μη υποβολής τεχνικών φυλλαδίων και/ή καταλόγων των μηχανημάτων και εξοπλισμού. Με αναφορά στην παράγραφο 8.3.1.(2) του Μέρους Α και στο σημείο 5 των Σημειώσεων, σελίδα 171 των Εγγράφων του Διαγωνισμού, υποστηρίζει ότι η υποβολή τεχνικών φυλλαδίων και/ή καταλόγων είναι ουσιώδης, αφού από αυτά διαπιστώνεται κατά πόσο πληρούνται οι απαιτούμενες προδιαγραφές και οι τεχνικοί όροι της προσφοράς (Έντυπο 8).

Σε κάθε περίπτωση, καταλήγει, η απόφαση της δεν στηρίχθηκε μόνο στη μη υποβολή από τους Αιτητές τεχνικών φυλλαδίων. Το Έντυπο 9 δεν είχε υποβληθεί όπως δεν υποβλήθηκαν τεχνικά φυλλάδια για τα σημεία 12 και 13 του Εντύπου 8. Το Έντυπο 9 υποβλήθηκε μετά από αναζήτηση διευκρινήσεων.

---

³ The valve body and actuator shall have high resolution (range ability) equal or greater than 1:100.
The valve body and actuator shall have selectable valve characteristics to meet the application i.e. equal or linear characteristics.

Ούτε ο ισχυρισμός των Αιτητών για το σημείο 5, όπου η προδιαγραφή απαιτεί μέγιστο αριθμό σημείων τα 50 ευσταθεί.

Για την Αναθέτουσα Αρχή η συμμόρφωση απαιτούσε μέγιστο αριθμό σημείων τα 50, και τούτο για να υπάρχει μεγαλύτερη διασπορά και κατανομή του ελέγχου του κτηρίου, ώστε σε περίπτωση βλάβης ενός ελεγκτή να επηρεάζεται όσο το δυνατό μικρότερο μέρος των ελεγχόμενων μηχανημάτων.

Σύμφωνα με την Αναθέτουσα Αρχή αβάσιμοι είναι και οι ισχυρισμοί των Αιτητών για μεροληπτική μεταχείριση του επιτυχόντα έλλειψη αιτιολογίας και μη νόμιμη σύνθεση της Επιτροπής. Η Επιτροπή, αναφέρει, αξιολόγησε όλους τους προσφοροδότες με τον ίδιο τρόπο και εύλογα κατέληξε στην απόφαση της έχοντας υπόψη τον Αναθεωρημένο Πίνακα Αξιολόγησης, που ετοιμάστηκε από τον εξωτερικό σύμβουλο μετά τις διευκρινήσεις των προσφοροδοτών, σύμφωνα με τον οποίο, η προσφορά του επιτυχόντα συμμορφώνετο με όλες τις ουσιώδεις τεχνικές προδιαγραφές.

Σ' ότι αφορά την αιτιολογία υποστηρίζει ότι κι' εάν ακόμη αυτή ήθελε θεωρηθεί μη επαρκής, συμπληρώνεται από το περιεχόμενο του διοικητικού φακέλου. Η Επιτροπή, εκτός από τις προσφορές, έλαβε υπόψη της και τις σχετικές διευκρινίσεις που υπέβαλαν οι Αιτητές, στις 29.07.2021. Συνεπώς, όλα τα ουσιώδη λήφθηκαν υπόψη χωρίς να απαιτείται να επεκταθεί επί των τεχνικών θεμάτων, τα οποία σύμφωνα με τη νομολογία δεν ελέγχονται.

Σ' ότι αφορά τον ισχυρισμό για αναρμόδια όργανα και/ή όργανα κακώς συγκροτημένα και/ή κακώς συντεθειμένα κατά την ενώπιον μας συζήτηση της υπόθεσης υποστήριξε ότι δεν τίθεται ζήτημα μη νόμιμης σύνθεσης της Επιτροπής στις 12.8.2021 από τη στιγμή που κατά την εν λόγω συνεδρία υπήρχε απαρτία. Στ' ότι αφορά το ζήτημα της ορθής σύνθεσης διοικητικού οργάνου παρατηρούμε τα εξής:

Όπως είναι καλά γνωστό το ζήτημα ορθής σύνθεσης διοικητικού οργάνου ως θέμα δημόσιας τάξης μπορεί να εξεταστεί και αυτεπάγγελτα ανεξάρτητα δηλαδή εάν έχει εγερθεί ή δικογραφηθεί δεόντως από τον Αιτητή (βλ. απόφαση της πλήρους *Ολομέλειας του Ανωτάτου Δικαστηρίου Σύνδεσμος Ασφαλιστικών Εταιρειών Κύπρου και Επιτροπής Προστασίας του Ανταγωνισμού 2002 3 ΑΑΔ 314, ΑΤΗΚ και Δημοκρατίας κ.α. 2003 3 ΑΑΔ 248*). Τυχόν εύρημα ελαττωματικής σύνθεσης ανατρέχει στη ρίζα της προσβαλλόμενης απόφασης η οποία σε τέτοια περίπτωση καθίσταται άκυρη.

Στην παρούσα περίπτωση παρά το γεγονός ότι το ζήτημα της σύνθεσης της Επιτροπής τέθηκε στα πλαίσια της αίτησης για προσθήκη νέων λόγων ακύρωσης για το οποίο ενίσταται η Αναθέτουσα Αρχή καθοδηγούμενοι από τις πιο πάνω αρχές της νομολογίας θα το εξετάσουμε κατά προτεραιότητα και αυτεπάγγελτα.

Είναι η θέση της Αναθέτουσας Αρχής ότι η απουσία του μέλους Ζ. Νικολάου από τη συνεδρία της Επιτροπής 12.08.2021 από την στιγμή που υπήρχε απαρτία όπως καταγράφεται στα πρακτικά η συνεδρία ήταν καθόλα νόμιμη.

Με κάθε εκτίμηση προς την Αναθέτουσα Αρχή δεν είναι αυτή η θέση της ολομέλειας του Ανωτάτου Δικαστηρίου *στην Αντέννα Λίμιτεδ ν. Αρχής Ραδιοτηλεόρασης (2013) 3 Α.Α.Δ 242, ημερ. 12.04.2013* όπου καταγράφονται μεταξύ άλλων τα εξής:

*«Κατά γενική αρχή του διοικητικού δικαίου στις συνεδρίες του συλλογικού οργάνου πρέπει κατ' αρχή να μετέχουν όλα τα μέλη που το συγκροτούν. Βλ. Ελληνικό Διοικητικό Δίκαιο Α.Ι. Τάχος, 4η έκδ., σελ. 284. Η υποχρέωση αυτή εκπηγάει από το οφειλόμενο καθήκον άσκησης της εκ του Νόμου καθορισμένης αρμοδιότητας του οργάνου. Το δικαίωμα του πολίτη ικανοποιείται μόνο, όταν η απόφαση για το θέμα που τον αφορά λήφθηκε κατόπιν συζήτησης από αρμόδιο όργανο που συνεδρίασε με νόμιμη σύνθεση. Η απουσία μέλους από δεόντως συγκληθείσα συνεδρίαση του οργάνου επιτρέπεται μόνο όταν η απουσία κρίνεται εξ αντικειμένου δικαιολογημένη. Εν ολίγοις, η κατ' αρχήν υποχρέωση του διοικητικού οργάνου είναι να επιλαμβάνεται της εξέτασης θέματος όπως αυτό (το όργανο) είναι συγκροτημένο. Η μη συμμετοχή μέλους κατά πλάνη ως προς τη δυνατότητα συμμετοχής, επάγεται παράνομη σύνθεση. Το ίδιο και η καταχρηστική μη συμμετοχή προς εξυπηρέτηση αλλότριου σκοπού. Βλ. **Kyprianou v. Republic (1976) 3 C.L.R. 210, Mitides v. Republic (1988) 3(B) C.L.R. 737, Paschalis v. Republic (1988) 3(C) C.L.R. 1897, Καρακόκκινος κ.ά. v. Αρχής Λιμένων, (2004) 4(B) Α.Α.Δ. 956, Κόρτας v. Ρ.Ι.Κ. (2007) 3 Α.Α.Δ. 67, Δημητρίου κ.ά. v. Δημοκρατίας (2012) 3 Α.Α.Δ. 74.***

Το Άρθρο 22 του περί Γενικών Αρχών του Διοικητικού Δικαίου Νόμου Ν. 158(1)/1999 για την αλλαγή στη σύνθεση του διοικητικού οργάνου προνοεί ότι»

«22. [...].

Το πιο πάνω άρθρο κωδικοποιεί τη βασική αρχή ότι η διαδικασία συζήτησης και λήψης απόφασης για ορισμένο θέμα πρέπει να διεξάγεται από την αρχή μέχρι το τέλος από τα ίδια μέλη του συλλογικού οργάνου. Η αναφορά «από την

αρχή μέχρι το τέλος» ερμηνεύεται ότι αφορά στο διάστημα από την αρχή μέχρι το τέλος μιας συνεδρίας του οργάνου και όχι στο διάστημα από την αρχή μέχρι το τέλος της διοικητικής διαδικασίας συζήτησης κλπ. του συγκεκριμένου θέματος όταν η διάρκεια της παρατείνεται σε περισσότερες συνεδρίες.

Η ρύθμιση που ακολουθεί με βάση την πάρα πάνω νομοθετική διάταξη, αφορά ακριβώς στην περίπτωση που η διαδικασία για το ίδιο θέμα παρατείνεται σε περισσότερες συνεδρίες και η σύνθεση του οργάνου, μετά την πρώτη συνεδρία, έχει αλλάξει με τη συμμετοχή μελών που ήταν απόντα στις προηγούμενες συνεδρίες. Ο νόμος κατ' αρχήν προβλέπει ότι το συλλογικό όργανο δεν μπορεί να λάβει έγκυρη απόφαση εκτός αν κατά τη συνεδρία αυτή επαναληφθεί από την αρχή η διαδικασία και η συζήτηση που προηγήθηκε οπότε σε τέτοια περίπτωση θεωρείται ότι η συζήτηση της υπόθεσης άρχισε και τέλειωσε έγκυρα στην τελευταία συνεδρία. Η ρύθμιση αυτή συνάδει με την αρχή ότι τα μέλη του συλλογικού οργάνου πρέπει να έχουν, το καθένα ξεχωριστά, γνώση επί όλων των στοιχείων και γεγονότων ώστε να μπορούν να σταθμίσουν αυτά τα στοιχεία κλπ. για να αποφασίσουν εγκύρως επί του συγκεκριμένου θέματος.

Σύμφωνα με το νόμο, η επανάληψη της διαδικασίας από την αρχή δεν απαιτείται όταν πρόκειται για απουσία από συνεδρία που ασχολήθηκε με προκαταρκτικά θέματα ή όταν τα μέλη που λαμβάνουν την τελική απόφαση είναι πλήρως ενημερωμένα σχετικά με όλα τα στοιχεία που είναι αναγκαία για τη λήψη της απόφασης.

[...]

Η αρχή δικαίου παραμένει αναλλοίωτη ότι τα μέλη που συγκροτούν το συλλογικό όργανο υπέχουν υποχρέωση συμμετοχής στη σύνθεση του οργάνου εκτός όπου η απουσία τους εξ αντικειμένου κρίνεται δικαιολογημένη. Σε κάθε άλλη περίπτωση η αδικαιολόγητη απουσία μέλους συνεπάγεται παρανομία στη σύνθεση η οποία στοιχειοθετεί λόγο ακυρότητας που ανατρέχει στη ρίζα της διοικητικής διαδικασίας και συνεπώς δεν δικαιολογείται η εξέταση άλλου θέματος. Σχετική και επί παρόμοιου θέματος είναι η απόφαση του Κωνσταντινίδη, Δ. στην **Αντέννα Λτδ ν. Αρχής Ραδιοτηλεόρασης Κύπρου, Υπόθ. Αρ. 437/2008, ημερ. 4.10.2010** με την οποία συμφωνούμε».

Επίσης στη **Στυλιανός Αγαθοκλέους ν Συμβούλιο Υδατοπρομήθειας Λευκωσίας Αναθεωρητική Έφεση 29/2011 ημερ. 21.07.2016** ξεκάθαρα λέχθηκε ότι «Η απαρτία δεν επιλύει το πρόβλημα. Η επιταγή της νόμιμης σύνθεσης και νόμιμης συνεδρίας προηγείται και αποτελεί προϋπόθεση για να εξετάσει κάποιος σε δεύτερο στάδιο την απαρτία. (βλ. **Κωνσταντίνος Δαλίτης ν Σχόλης Εφορείας Γερίου Υπ. 1528/2012 ημερ. 22.12.2014**)».

Συνεπώς ο λόγος για τον οποίο η Αναθέτουσα Αρχή ισχυρίστηκε ότι η σύνθεση στη συνεδρία της 12.08.2021 είναι νόμιμη δεν ευσταθεί. Περαιτέρω διαπιστώνουμε ότι ο κ. Ζ. Νικολάου απουσίαζε και από τη συνεδρία της 22.07.2021 χωρίς να καταγράφεται ο λόγος της απουσίας του.

Η απόρριψη βέβαια του λόγου που επικαλέστηκε η Αναθέτουσα Αρχή δεν οδηγεί σε κατάληξη για παράνομη σύνθεση της Επιτροπής στις εν λόγω δύο συνεδρίες χωρίς περαιτέρω εξέταση του όλου θέματος.

Σύμφωνα με το πρακτικό της Επιτροπής ημερ. 13.04.2021 στον κ. Νικολάου εκπρόσωπο της Αρμόδιας Υπηρεσίας, ο οποίος απουσίαζε από τις συνεδρίες 22.07.2021 και 12.08.2021 παραδόθηκαν τα πρωτότυπα έγγραφα των τεχνικών προσφορών καθώς και άλλα συνοδευτικά έγγραφα και εξουσιοδοτήθηκε «να τα μελετήσει σε συνεννόηση με το σύμβουλο *Eliofofou Zinieris Stasis Meltec L.L.C.* και να συντάξει τη σχετική έκθεση αξιολόγησης των προσφορών. Η αναμενόμενη έκθεση στο στάδιο αυτό θα αποτυπώνει κατά πόσον οι προσφέροντες πληρούν τις προϋποθέσεις συμμετοχής στο Διαγωνισμό».

Ο κύριος Ζ. Νικολάου στις 20.05.2021 σύμφωνα με τα πρακτικά παρουσίασε στην Επιτροπή σχετικό πίνακα αναφορικά με την πληρότητα των προϋποθέσεων συμμετοχής. Κατά την εν λόγω συνεδρία διαπιστώθηκε η ανάγκη όπως και οι τρεις προσφοροδότες προσκομίσουν έντυπα που δεν υπέβαλαν. Ακολούθησε η συνεδρία της 18.06.2021 κατά την οποία ο κ. Νικολάου υπέβαλε στην Επιτροπή έκθεση σε

σχέση με τις προϋποθέσεις συμμετοχής τις οποίες και οι τρεις προσφοροδότες πληρούσαν.

Κατά την εν λόγω συνεδρία αποφασίστηκε επίσης όπως οι τεχνικές προσφορές και των τριών προσφοροδοτών αποσταλούν στους ιδιώτες συμβούλους για αξιολόγηση. Ακολούθησε η συνεδρία 22.07.2021 κατά την οποία ο κ. Νικολάου απουσίαζε χωρίς να καταγράφεται ο λόγος της απουσίας του. Η Επιτροπή λαμβάνοντας υπόψη ότι υπήρχε απαρτία προχώρησε στην παρουσία του κ. Στασή, καθ' ύλην αρμόδιου εκ μέρους των ιδιωτών Συμβούλων, σε συζήτηση της έκθεσης η οποία είχε ετοιμαστεί και αποφασίστηκε όπως για τα ζητήματα που σύμφωνα με την έκθεση έχρηζαν διευκρινίσεων, να ζητηθούν διευκρινίσεις οι οποίες να σταλούν στους ιδιώτες συμβούλους για επαναξιολόγηση των προσφορών.

Το ερώτημα που πρέπει να απαντηθεί είναι κατά πόσο η συνεδρία της 22.07.2021 ήταν προκαταρκτική ώστε η απουσία του κ. Νικολάου χωρίς να καταγράφεται ο λόγος της απουσίας του να μην επηρεάζει τη νομιμότητα της σύνθεσης.

Καθώς προκύπτει από το πρακτικό ημερ. 13.04.2021 ο κ. Νικολάου στην Επιτροπή εκπροσωπούσε την Αρμόδια για το Διαγωνισμό υπηρεσία και το πρόσωπο το οποίο εξουσιοδοτήθηκε να συντάξει σε συνεννόηση με τους ιδιώτες συμβούλους την έκθεση αναφορικά με την πλήρωση των προϋποθέσεων συμμετοχής. Ήταν δηλαδή μέλος οι γνώσεις και η γνώμη του οποίου ήταν ουσιαστική για το αντικείμενο του

διαγωνισμού αφού ήταν ο εκπρόσωπος της υπηρεσίας ασφάλειας και εγκαταστάσεων της Αναθέτουσας Αρχής.

Η απουσία του από την συνεδρία της 22.07.2021 χωρίς καταγραφή του λόγου της απουσίας του λαμβανομένου υπόψη ότι κατά την εν λόγω συνεδρία συζητήθηκε η έκθεση των ιδιωτών συμβούλων και αποφασίστηκε να ζητηθούν διευκρινίσεις από τους οικονομικούς φορείς δεν μπορεί παρά να θεωρηθεί ουσιαστικής σημασίας. Η απουσία του αφορούσε σε συνεδρία κατά την οποία συζητήθηκαν ζητήματα και λήφθηκαν αποφάσεις που θα επηρέαζαν την πορεία του διαγωνισμού.

Ο κ. Ζ. Νικολάου βέβαια απουσίαζε και από την συνεδρία της 12.08.2021 κατά την οποία λήφθηκε η προσβαλλόμενη απόφαση.

«Σύμφωνα με το πρακτικό της εν λόγω συνεδρίας

1. Από τη συνεδρία απουσίαζε ο κ. Ζ. Νικολάου. Η συνεδρία διεξήχθη κανονικά στην παρουσία των υπολοίπων μελών της ΕΕΑ, λόγω του ότι υπήρχε απαρτία.

2. Υπήρξε προβληματισμός μεταξύ των παρόντων μελών, κατά πόσον θα έπρεπε να αναβληθεί η εν λόγω συνεδρία λόγω απουσίας του εκπροσώπου της αρμόδιας υπηρεσίας κ Ζ. Νικολάου. Λαμβάνοντας υπόψη την πολυήμερη άδεια του κ. Νικολάου και άγνοια μέχρι τότε θα απουσιάζει, δεδομένου ότι η διάρκεια ισχύος προσφορών λήγει στις 19 Σεπτεμβρίου 2021, τα παρόντα μέλη της ΕΕΑ ομόφωνα αποφάσισαν όπως προχωρήσει η ολοκλήρωση αξιολόγησης της προσφοράς».

Είναι φανερό από τα πιο πάνω ότι και η ίδια η Επιτροπή θεωρούσε την παρουσία του κ. Νικολάου σημαντική αφού ήταν ο εκπρόσωπος της αρμόδιας υπηρεσίας.

Προχώρησε όμως στην ολοκλήρωση της συνεδρίας για τους λόγους που

αναφέρονται χωρίς να στρέψει την προσοχή της στη δυνατότητα παράτασης της ισχύος των προσφορών και στη διερεύνηση του ζητήματος της άδειας του κ. Ζ. Νικολάου την παρουσία του οποίου και οι ίδιοι καθώς προκύπτει θεωρούσαν σημαντική ως εκπροσώπου της Αρμόδιας Υπηρεσίας.

Η κατάληξη μας ότι οι λόγοι τους οποίους επικαλείται η Επιτροπή για ολοκλήρωση της συνεδρίας της στις 12.08.2021, έχρηξε περαιτέρω διερεύνησης, καθιστά τη σύνθεση της μη νόμιμη αφού η απαρτία την οποία θεώρησε ότι της επέτρεπε να προχωρήσει δεν επιλύει το πρόβλημα.

Παρά το ότι με τη πιο πάνω κατάληξη μας η τύχη της υπό εξέταση προσφυγής σφραγίζεται εντοπίζουμε ακόμη δύο ελαττώματα στη διαδικασία. Ένα αναφορικά με τη σύγκληση των συνεδριών 22.07.2021 και 12.08.2021 για το οποίο επίσης θα ακυρώναμε την προσβαλλόμενη απόφαση και ένα αναφορικά με τα πρακτικά των συνεδριών της Επιτροπής 17.11.2020, 19.11.2020, 21.12.2020, 11.01.2021, 13.04.2021, 20.05.2021, 18.06.2021 το οποίο όμως θεωρούμε ότι δεν επιδρά στη νομιμότητα της προσβαλλόμενης απόφασης εφόσον όλα τα μέλη ήσαν παρόντα.

Σημειώνουμε, όμως για σκοπούς καθοδήγησης στο μέλλον της Αναθέτουσα Αρχής ότι στα εν λόγω πρακτικά καίτοι ο κ. Ζ. Νικολάου αναφέρεται στους παρόντες δεν υπογράφει τα πρακτικά κατά παράβαση της παραγράφου 97 των Περί της Σύναψης Συμβάσεων (Προμήθειες, Έργα και Υπηρεσίες) Οδηγίες του 2006, ΚΔΠ 249/2006 η οποία προβλέπει ότι:

«97. Ο Γραμματέας ή ο αναπληρωτής Γραμματέας της Επιτροπής τηρεί πρακτικά των συνεδριάσεων της Επιτροπής με απόλυτη εχεμύθεια. Τα πρακτικά κοινοποιούνται στα μέλη για παρατηρήσεις ή σχόλια και υπογράφονται από όλα τα μέλη της Επιτροπής το αργότερα μέσα σε δεκαπέντε (15) εργάσιμες μέρες από τη σχετική συνεδρία».

Αναφορικά με τη σύγκληση των συνεδριάσεων ημερ. 22.07.2021 και 12.08.2021 από τις οποίες απουσίαζε ο κ. Ζ. Νικολάου από τα ενώπιον μας τεθέντα δεν προκύπτει να έγινε νομότυπη πρόσκληση. Στα έγγραφα τα οποία η Αναθέτουσα Αρχή ισχυρίζεται ότι αποτελούν τις προσκλήσεις, δεν υπάρχει ένδειξη ότι εστάλησαν αλλά ούτε και άλλη σύγχρονη καταγραφή που να τεκμηριώνει την αποστολή τους (βλ. ***Sigma Radio T.V. ν Αρχής Ραδιοτηλεόρασης Κύπρου (Αρ.) 2007 3 ΑΑΔ σελ. 258***).

Στο άρθρο 21(3) του περί των Γενικών Αρχών του Διοικητικού Δικαίου Νόμου του 1999 (Ν.158(I)/1999), ρητά προβλέπεται ότι *«Για να συνεδριάσει νόμιμα ένα συλλογικό όργανο πρέπει να κληθούν νομότυπα και εμπρόθεσμα όλα τα μέλη του στη συνεδρία, εξαιρουμένων των περιπτώσεων που το συλλογικό όργανο συνεδριάζει σε τακτές ημέρες και ώρες».*

Περαιτέρω στη ***Νικολέττα Χριστοφόρου ν. Θεατρικού Οργανισμού Κύπρου, Υπ. Αρ. 853/2003 ημερ. 08.09.2005*** τονίστηκε ότι εφόσον οι συνεδρίες του συλλογικού οργάνου δεν είναι τακτικές η Διοίκηση οφείλει να αποδείξει την κλήση όλων των μελών, στην εκάστοτε συνεδρία με σύγχρονα γραπτά στοιχεία καταχωρηθέντα κατά το χρόνο της πρόσκλησης και μάλιστα ως μέρος διαδικασίας την οποία μπορεί

κανείς αυτόματα να επισπευθεί. Παράλειψη δε είτε να απευθυνθεί πρόσκληση, είτε να παραληφθεί νομότυπα επιφέρει ακυρότητα της απόφασης λόγω κακής σύνθεσης.

Εν προκειμένω όπως έχει λεχθεί από πουθενά δεν προκύπτει η πρόσκληση του μέλους κ. Ζ. Νικολάου κατά τις συνεδρίες 22.07.2021 και 12.08.2021 με αποτέλεσμα αυτό να επιφέρει πρόσθετο λόγο ακύρωσης.

Στην *Αναστασίου ν. ΕΤΕΚ* (2003) 3 Α.Α. Δ. 616, 620 λέχθηκαν τα πιο κάτω για τη νομότυπη κλήση μέλους στη συνεδρία συλλογικού οργάνου, τα οποία και υιοθετούμε, ως απολύτως σχετικά και καθοδηγητικά με το υπό συζήτηση θέμα.

*«Οι σχετικές αρχές είναι σαφείς. Χρειάζεται η εμπρόθεσμη και νομότυπη κλήση στη συνεδρία κάθε μέλους του συλλογικού οργάνου ώστε αυτό να θεωρείται ότι συνεδριάζει νομότυπα. Στην υπόθεση **A.J. Pericleous (Services) Ltd. V. Δημοκρατίας, Προσφ. 57/99, ημερ. 27/3/00** υιοθετήθηκαν τα πιο κάτω από το σύγγραμμα του Η. Γ. Κυριακόπουλου «Ελληνικόν Διοικητικόν Δίκαιον» Β' Γενικό Μέρος, 4η έκδοση, σελ. 23:*

«Όπως νομίμως συνεδριάσει το συλλογικό όργανο, δέον ν' απευθυνθή νομοτύπως και εμπροθέσμως κλήσεις προς πάντα τα μέλη αυτού, κατά το ειδικώτερον εν τη ειδική νομοθεσία οριζόμενα [.]

*Παράλειψις της νομοτύπου κλήσεως συνεπάγεται το ανίσχυρον της ληφθείσης αποφάσεως και αν έτι ετέλει το συλλογικόν όργανο εν απαρτία: **Σ.Ε. 346/1933, 810/1936.**»*

*Εξάλλου με όμοιο τρόπο τίθεται το θέμα στα **Πορίσματα Νομολογίας του Συμβουλίου της Επικρατείας 1929-59 σελ. 110-111**. Σχετικό απόσπασμα ακολουθεί που είχε επίσης υιοθετηθεί στην υπόθεση **A.J. Pericleous** (ανωτέρω).*

«Δεν αρκεί η παρουσία των συγκροτούντων νόμιμον απαρτίαν μελών, ίνα θεωρηθή το συλλογικόν όργανον ως συντεθειμένον νομίμως, αλλά δέον να προκύπτει συνάμα ότι η Διοίκησις κατέστησε δυνατήν την παρουσίαν απάντων

των μελών του οργάνου δι' εγκαίρου προσκλήσεως των, όπως παραστώσιν εις την συνεδρίασιν. Η πρόσκλησις των μελών του συλλογικού οργάνου δέον να προκύπτει είτε εξ αποδεικτικού επιδόσεως της σχετικής προσκλήσεως, είτε εκ βεβαιώσεως του μέλους: 1845 (53), 658 (57), 2208(58), είτε εξ ετέρων εγγράφων: 913 (59), ουχί πάντως μεταγενεστέρων της συνεδριάσεως του οργάνου: 1845 (53), 558 (57), 913 (59). Πράξις συλλογικού οργάνου εκδοθείσα κατά παράβασιν των ως άνω αρχών είναι ακυρωτέα ένεκα κακής συνθέσεως αυτού».

Ενόψει των πιο πάνω κρίνουμε ότι στοιχειοθετούνται λόγοι ακύρωσης της προσβαλλόμενης απόφασης, λόγω πάσχουσας σύνθεσης της Επιτροπής στις συνεδρίες 22.07.2021 και 12.08.2021.

Με αυτή μας τη διαπίστωση η οποία ανατρέχει στη ρίζα της νομιμότητας της προσβαλλόμενης απόφασης παρέλκει η εξέταση οποιουδήποτε περαιτέρω λόγου ακύρωσης.

Η προσφυγή επιτυγχάνει η προσβαλλόμενη απόφαση ακυρώνεται χωρίς οποιαδήποτε άλλη διαταγή.